

# การโยยหาอดีตและความหลากหลายของวิธีการสื่อสารที่มีความสำคัญ ในการออกแบบอาคารร้านอาหาร และคาเฟ่ ในย่านขอบเขตพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์<sup>1</sup>

กนต์พัฒน์ โพธิ์ภาพันธ์

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร  
Gantapat.ph@Gmail.com

ธนากร โมกขะสมิต

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

## บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มุ่งเน้นไปที่การศึกษาความหมายของการออกแบบที่มีผลมาจากแนวความคิดการโยยหาอดีต โดยที่เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าโยยหาอดีต และศึกษารวบรวมอาคารร้านค้า และคาเฟ่ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาภายในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ทั้งชั้นใน และชั้นนอก และในพื้นที่ใกล้เคียงจำนวน 40 อาคาร พร้อมทั้งสามารถที่จะแยกแยะจัดหมวดหมู่และให้ความหมายกับอาคารได้อย่างมีหลักการ ที่มาที่ไป ผ่านเครื่องมือการวิเคราะห์จากทฤษฎีการจัดการอาคาร

คำสำคัญ: ร้านค้า, สถาปัตยกรรม, เปลือกอาคาร, การตกแต่งภายใน

<sup>1</sup> บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย กนต์พัฒน์ โพธิ์ภาพันธ์ .การศึกษาการโยยหาอดีตและความหลากหลายของวิธีการสื่อสารที่มีความสำคัญในการออกแบบอาคารร้านอาหาร และคาเฟ่ในย่านขอบเขตพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม แผน ก แบบ ก2 แนวความคิดในการออกแบบ ภาควิชาสถาปัตยกรรมบัณฑิตวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

---

# The study of nostalgia and rhetorics in designing restaurants and cafés in Bangkok's old town

**Gantapat phopapaphan**

Master of Architecture

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Gantapat.ph@gmail.com

**Tanakarn Mokkahasmita**

Lecture, Faculty of Architecture, Silpakorn University

m.tanakarn@gmail.com

## **Abstract:**

This research focuses on the study of design implications of nostalgia, beginning with an understanding of the term nostalgia, studying and collecting shop houses and cafes. In the scope of study within Rattanakosin Island, the inner, outer, and the annexes, while being able to distinguish, categorize and give meaning to the buildings resulting from this in a principled way. Analysis from various theories.

**Keyword:** Store, Architecture, Facade, Interior

## 1. บทนำ

การโยยหาอดีตมีผลต่อกระบวนการออกแบบนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งใน ณ ที่นี้ จะเกี่ยวข้องกับอาคารบรรยากาศของอาคารทั้งภายนอก และภายใน รวมไปถึงสิ่งของ เฟอร์นิเจอร์ที่เลือกใช้ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ยกตัวอย่างเช่น เมืองมรดกของโลก หรือ เมืองหลวง หรืออาจจะเป็ย่าน ลักษณะของการนำเสนอของร้านอาจจะมึวัตถุประสงค์เพื่อการดึงดูดความสนใจลูกค้า หรืออาจจะเป็นการแสดงออกถึงที่มาที่ไปของเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในบริเวณนั้น ๆ

ความหลากหลายที่พบเจอ ซึ่งเป็นผลจากการโยยหาอดีตที่มีหลากหลายและซับซ้อน อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้วิจัยให้ความสนใจค้นคว้า และที่ตัดสินใจเลือกที่ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ ตลอดจนมุ่งหาเครื่องมือเพื่อจัดระบบข้อมูลที่มีความหลากหลายเหล่านี้ ทั้งนี้ กรณีศึกษาที่มุ่งเน้นทำความเข้าใจนี้ เป็นกรณีศึกษาของร้านอาหาร และคาเฟ่ โดยมีเหตุผลเนื่องมาจากในพื้นที่กรณีศึกษามักมีการปรับเปลี่ยนห้องแถว-เรือนแถว หรืออาคารพาณิชย์มาใช้ประโยชน์เป็นร้านอาหาร หรือคาเฟ่ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการและการนำเสนอออกมาอย่างหลากหลาย และล้วนแต่มีรากเหง้าที่มาของกรอบความคิด คือ การโยยหาอดีต ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างจุดมุ่งหมายทางธุรกิจ และการแสดงตัวตน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ตลอดจนกรณีศึกษาในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ก็มึจำนวนกรณีศึกษาที่มากสำหรับการค้นคว้าวิจัย

ความสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบที่มีผลมาจากการโยยหาอดีตที่มีความหลากหลาย และซับซ้อนอย่างมากในพื้นที่ที่มีความเข้มข้นในเรื่องของประวัติศาสตร์ของสถานที่ และผู้คน รวมไปถึงการเป็นย่านท่องเที่ยว โดยที่จัดการด้วยเครื่องมือและใช้เครื่องมือนี้ในการหาประเด็นที่น่าสนใจ และ สรุปประเด็นออกมาเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้คนที่สนใจในภายภาคหน้า

## 2. วัตถุประสงค์ของบทความ

2.1 ศึกษาความสัมพันธ์ของแนวความคิดการโยยหาอดีตกับการออกแบบสถาปัตยกรรม

2.2 สร้างวิธีการจำแนกความหลากหลายของอาคารได้อย่างมีหลักการ วิธีการ และมีเครื่องมือในการพิจารณาตีความในประเด็นต่าง ๆ ผ่านเครื่องมือจากทฤษฎีที่ศึกษา

2.3 ศึกษาวิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อความหมายทางสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่ากรุงรัตนโกสินทร์ที่เกี่ยวข้องทั้งอาคารใหม่ และอาคารเก่า ความสัมพันธ์ของบริบท และกายภาพของอาคาร

## 3. วิธีการเครื่องมือ หรือ ระเบียบวิธีวิจัย

อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัย โดยบอกวิธีการศึกษา สิ่งที่น่าสนใจ จำนวน ขนาด ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายแบบแผนการวิจัย การเลือกตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ หรือระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบต่างๆ ตลอดจนการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูล

## 4. การทบทวนวรรณกรรม

### 4.1 ประวัติศาสตร์ของ การโยยหาอดีต

“การโยยหาอดีต” หรือ “Nostalgia” เป็นคำที่ใช้เรียกอาการของ โรคคิดถึงบ้าน ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก “Nostos” ที่แปลว่า การกลับบ้าน และอีกคำหนึ่งคือ “Algia” ที่หมายถึง ความเจ็บปวดในภาษารากศัพท์ละติน ซึ่งในปัจจุบันคำว่า Nostalgia หรืออาการคิดถึงอดีตได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยมีความหมายว่าเป็นอาการ หรือสภาวะ ของผู้คนที่มีความรู้สึกคิดถึง อ่อนไหวกับบรรยากาศ หรือความคุ้นเคยในแบบอดีต เมื่อได้ทำการระลึก หรือคิดถึงความทรงจำในอดีตที่ผ่านมา

“*อาการวิหิตในอดีต*” เกิดจากการที่ เวลานั้นเดินทางเป็นเส้นตรง (view of time as linear) สิ่งใดที่เกิดขึ้นไปแล้ว ไม่อาจจะย้อนกลับมาได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายได้ว่าทำไมปัจจุบันผู้คนจึงมีอาการวิหิตในอดีต เนื่องจากเวลาที่ผ่านไปอย่างรวดเร็ว สร้างการเปลี่ยนแปลงกับหลาย ๆ สิ่งที่เราคุ้นเคย บางสิ่งได้หายไปและเกิดขึ้นใหม่ทำให้ในบางครั้งเราโหยหาสิ่งที่เป็นอดีตด้วยความคิดถึงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นที่มาของการหันไปบริโภคหรือนิยมย้อนหลัง (Retro styles) (นิพัทธ์พงศ์ พุมมา และณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ การโหยหาอดีตในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย Nostalgia in Thai Tourism Industry)

#### 4.2 แนวคิดว่าด้วยความหมายและประเภทการโหยหาอดีต

เฟรดริก เจมสัน (Fredric Jameson) อธิบายเกี่ยวกับการโหยหาอดีตว่าเป็นวิธีการให้ความหมายแก่ชีวิต และประสบการณ์ และการมองโลกในอีกแบบหนึ่งของมนุษย์ใน “*ปัจจุบันขณะ*” ที่ผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งเรียกวิธีนี้ว่า “*วิธีการมอย้อนอดีต (Retro mode)*” หรือ “*วิธีการมองแบบโหยหาอดีต (Nostalgia mode)*” ซึ่งวิธีนี้ไม่ได้เป็นการที่เราโหยหา หรือคิดถึงอดีตอย่างเดียวแต่ เรายังทำการพิจารณาใหม่อีกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจอดีตที่ผ่านมาแล้วด้วยการยอมรับถึงการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย. (อ้างอิงในพัฒนา กิตติอาษา, 2546, หน้า 3-4)

วิลเลียม เคลลี (William Kelly) ให้ความหมายกับการโหยหาอดีตว่าเป็นจินตนาการของโลกที่ได้ผ่านพ้นไปแล้ว (Imagination of the world we have Lost) ซึ่งเป็นโลกที่เคยเป็นความจริงในอดีต เหลือไว้เพียงความทรงจำในปัจจุบันซึ่งเราจะเชื่อมกับมันได้แค่เพียงใน จินตนาการของเราที่สร้างขึ้นเท่านั้น ซึ่งจินตนาการนี้ถูกหล่อหลอมมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม ซึ่งวิธีการโหยหาของวิลเลียม เคลลี นั้นเป็นในแบบของการสร้างจินตนาการ และจำลองมันขึ้นมาพร้อมทั้งให้ค่านิยามว่าเป็นความจริงแท้ของอดีต (Authentic Past) (อ้างอิงใน พัฒนา กิตติอาษา, 2546, หน้า 5)

สเวตลานา บอยม์ (Svetlana Boym) ได้อธิบายเกี่ยวกับ การโหยหาอดีตในปัจจุบัน ในหนังสือ The Future of Nostalgia โดยได้อธิบายถึงหลักการที่มาของแนวคิด สเวตลานา ได้อธิบายไว้ว่า การโหยหาอดีตไม่ได้เป็นการต่อต้านความทันสมัย และ ไม่ใช่เป็นการย้อนกลับไปหาสิ่งที่เป็นจริงแท้ในอดีต และไม่ได้เป็นการย้อนกลับไปแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นในอดีตเสมอไป แต่มันคือสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ความเป็นท้องถิ่น และ ความเป็นสากล สามารถเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กันได้ ซึ่งจากความคิดนี้สามารถจำแนกประเภทที่เป็นชั่วคราวออกมาได้ 2 แบบ คือ ความโหยหาอดีตแบบอนุรักษ์นิยม (Restorative Nostalgia) และความโหยหาอดีตแบบภาพสะท้อน (Reflective Nostalgia) (ธนาคาร โมกษะสมิต, และต้นข้าว ปาณินท์, 2561: 3576-3595)

##### 4.2.1 ความโหยหาอดีตแบบอนุรักษ์นิยม (Restorative Nostalgia)

ความโหยหาอดีตแบบอนุรักษ์นิยมนั้นเป็น ประเภทที่มีความจริงแท้เพียงอย่างเดียว และ ไม่มีอะไรสามารถมาเปลี่ยนหลักการหรือลักษณะแบบดั้งเดิมของประเภทนี้ได้ มองอดีตเป็นความจริงแท้ และ จะทำให้เหมือนในแบบเดิมเสมอ

##### 4.2.2 ความโหยหาอดีตแบบภาพสะท้อน (Reflective Nostalgia)

ความโหยหาอดีตแบบภาพสะท้อน เป็นประเภทที่ไม่ได้มองอดีตว่าเป็นความจริงแท้ ซึ่งในบางครั้งอาจจะหิบบความจริงแท้ในอดีตมาผสมเข้ากับสิ่งใหม่ในปัจจุบัน พร้อมเป็นประเภทที่สามารถอยู่ร่วมกันได้กับยุคสมัยใหม่ได้อย่างไม่มีข้อขัดแย้ง

#### 4.3 ความหมายและประเภทของอาคาร

ในส่วนถัดไปจะเป็นการทำความเข้าใจกับตัวอาคารประเภทต่าง ๆ โดยที่จะทำการศึกษา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวอาคาร เพื่อเป็นการหาข้อมูลในการสร้างเครื่องมือในการทำความเข้าใจความหลากหลายของอาคารที่ทำการศึกษ เนื่องจากขอบเขตพื้นที่ตั้งของอาคารที่ทำการศึกษานั้นอยู่ในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ รวมไปถึง กฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งในกระบวนการนี้จะเน้นไปในการจัดประเภทหมวดหมู่ของอาคาร เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ให้เป็นระบบระเบียบ มีที่ไปที่มาที่ไปพร้อมข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ ในนิตยสาร CRM volume 19 no.1 1996 ได้มีการอธิบายถึงวิธีการ และ

ประเภทของการจัดการอาคารอนุรักษ์ เอาไว้ในหัวข้อ “Historic Preservation Treatment Toward A Common Language” เพื่อเป็นการสร้างความชัดเจนของแต่ละประเภทของวิธีการจัดการอาคารอนุรักษ์ ซึ่งจะมีประเภทหลักๆอยู่ 4 ประเภท คือ การจัดการแบบเก็บรักษา (Preservation), การอนุรักษ์แบบฟื้นฟู (Restoration), การจัดการแบบเสริมสมรรถนะ (Rehabilitation) และ การจัดการแบบสร้างใหม่ (Reconstruction) (CRM volume 19, 1996)

#### 4.3.1 การจัดการแบบการเก็บรักษา (Preservation)

“การอนุรักษ์แบบการเก็บรักษา” เป็นประเภทที่มีหลักการในการจัดการกับอาคารโดยวิธีการเก็บรักษาเป็นหลักซึ่งจะเก็บรักษาในทุกๆรายละเอียดให้เหมือนเดิมอยู่เสมอไม่ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปนานเท่าไร ในเรื่องของการใช้สอยของอาคารถูกกำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นแบบเดิม เช่น หากอาคารเป็นที่พักอาศัยอยู่แล้วนั้น การใช้สอยใหม่ของอาคารก็ต้องเป็นในแบบเดิมไม่รบกวนหรือบิดเบือนการใช้สอยเก่าของอาคาร ในเรื่องของวัสดุของตัวอาคารนั้นก็จำเป็นที่จะต้องเก็บรักษาวัสดุเดิมให้ครบเหมือนเดิมทุกอย่างหรือหากมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุอะไรก็ตามก็ต้องทำให้เหมือนกับลักษณะเดิมของตัวอาคารเก่าที่เคยมีมาข้อกำหนดนี้ครอบคลุมทั้งในส่วนของ สี วัสดุ พื้น ผนัง ของตัวอาคาร ในส่วนของโครงสร้างของตัวอาคารก็จะมี การไขว้รายละเอียดของโครงสร้างเดิมเป็นหลักส่วนในละเอียดที่เป็นส่วนต่อเติมเพื่อทำการรักษาจะถูกละเว้นเอาไว้หรืออาจจะ เป็นโครงสร้างแบบที่เป็นชั่วคราวไม่ถาวร เพื่อไม่ให้ไปบิดเบือนภาพอดีตของตัวอาคารเก่า



ที่มา: Drayton Hall Wikipedia, สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564, เข้าถึงได้จาก [https://en.wikipedia.org/wiki/Drayton\\_Hall](https://en.wikipedia.org/wiki/Drayton_Hall)



ภาพที่ 2: working on the past (film)

ที่มา working on the past (film), สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.hpef.us/working-on-the-past>

#### 4.3.2 การอนุรักษ์แบบการฟื้นฟู (Restoration)

“การอนุรักษ์แบบการฟื้นฟู” เป็นประเภทที่มีหลักการในการจัดการกับอาคารโดยวิธีการฟื้นฟูอาคารเป็นหลักซึ่งลักษณะสำคัญของการจัดการประเภทนี้คือการฟื้นฟูกลับไปหารูปแบบเดิม ทั้ง การใช้สอย, วัสดุ, โครงสร้าง วิธีการนี้จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับหลักการของ Preservation แต่จะมีความแตกต่างกันการจัดการแบบ ฟื้นฟู (Restoration) นั้นอาคารจะต้องเป็นอาคารที่มีความเสียหายและรูปลักษณ์มีความบิดเบือนไปจากเดิมจนมีความจำเป็นในการฟื้นฟู ในเรื่องของการใช้สอยของอาคารก็จะคล้ายคลึงกันกับการจัดการแบบการเก็บรักษาที่ต้องเป็นแบบเดิม หากในอดีตนั้นเป็นบ้านพักอาศัย ปัจจุบันก็ต้องเป็นบ้านพักอาศัยเช่นเดิมแต่หากมีการเปลี่ยนแปลงก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่ห้ามบิดเบือนการใช้สอยแบบเก่าเรื่องของวัสดุนั้นจะมีการผ่อนปรนมากกว่าแบบ การจัดการแบบการเก็บรักษา คือสามารถใช้วัสดุสมัยใหม่ได้แต่จะต้องทำให้เหมือนเดิมในเรื่องของโครงสร้างนั้นจะมีหลักการเดียวกันกับหลักการของวัสดุคือสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงรักษาได้แต่จะต้องทำให้เหมือนเดิม



ภาพที่ 3: Meyer May House  
ที่มา: Meyer May House, Wikipedia,  
สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564.



RESTORATION



RESTORATION



RESTORATION



RESTORATION

ภาพที่ 4: working on the past (film)  
ที่มา: working on the past (film),  
สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564.

#### 4.3.3. การจัดการแบบเสริมสมรรถนะ (Rehabilitation)

“การจัดการแบบเสริมสมรรถนะ” เป็นประเภทที่มีการเปลี่ยนแปลงของการใช้สอยอาคารหมายถึงการใช้สอยอาคารนั้นจะเปลี่ยนไป ยกตัวอย่างจากเดิมที่เป็นที่อยู่อาศัย ปรับกลายมาเป็นร้านอาหาร ซึ่งวิธีการจัดการนี้จะมีวิธีการจัดการที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากสองวิธีก่อนหน้านี้ ในเรื่องของรูปทรงอาคารนั้นสามารถที่จะทำการต่อเติมได้ในส่วนหนึ่ง หรืออาจจะไม่ทำการเปลี่ยนแปลงก็ได้ ซึ่งจะต่างจากการจัดการแบบการเก็บรักษาที่จะเป็นการทำให้เหมือนแบบเดิมอยู่เสมอ ในเรื่องของวัสดุของตัวอาคาร ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้หลักการของการเสริมสมรรถนะ สามารถที่จะทำการเปลี่ยนการใช้สอยของแต่ละห้องได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นการใช้สอยแบบเดิมในส่วนของโครงสร้างของตัวอาคารสามารถที่จะทำใหม่ต่อเติมจากเดิมได้เพื่อให้สามารถรองรับกับการใช้สอยใหม่





Function

Function



REHABILITATION



Form



ภาพที่ 5: working on the past (film)  
ที่มา: working on the past (film),  
สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564.

ภาพที่ 6: Upton House  
ที่มา: Upton House Athens,  
สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564.

#### 4.3.4. การจัดการแบบสร้างใหม่ (Reconstruction)

“การจัดการแบบสร้างใหม่” เป็นประเภทที่มีการจัดการที่เน้นไปในการสร้างขึ้นใหม่ตามรูปแบบเดิมโดยที่มีรูปแบบและรายละเอียดที่สามารถนำมาอ้างอิงในการสร้างใหม่ ลักษณะของรูปทรงในประเภทนี้จึงเป็นรูปทรงแบบใหม่ที่มีการอ้างอิงถึงแบบเก่า หลักการของการสร้างใหม่ที่ถูกต้องแล้วในนิยามของ CRM นั้นได้ระบุว่าจะต้องทำการศึกษาและหาสิ่งที่อ้างอิงถึงรูปแบบ ลักษณะรูปทรง ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตัวอาคารไว้ให้ครบถ้วนก่อนที่จะทำการสร้างใหม่



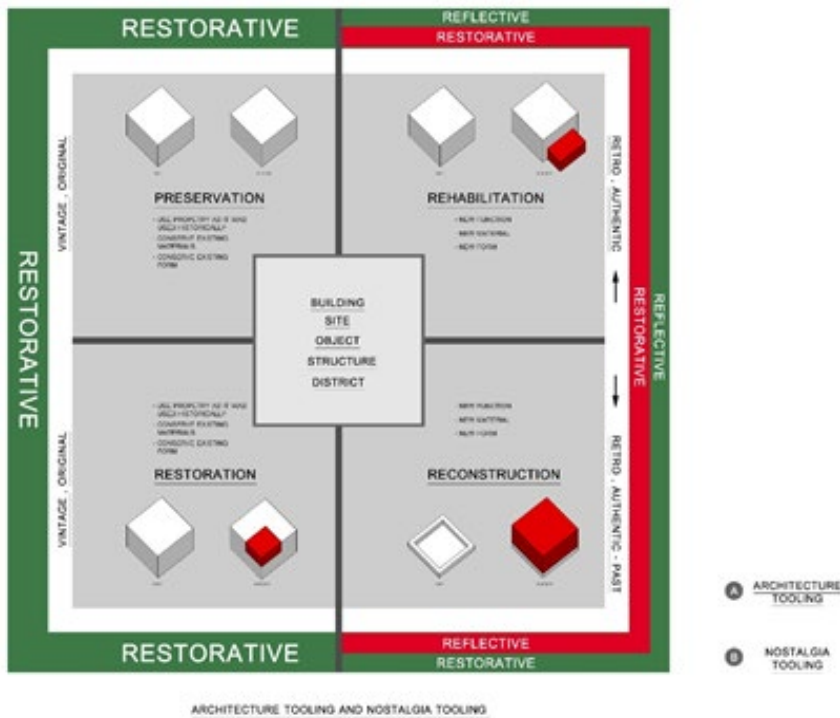
1720 Williamsburg palace  
House



up to present - Williamsburg palace  
Museum

ภาพที่ 7: working on the past (film)  
ที่มา: working on the past (film)  
สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2564.

#### 4.4 การสร้างเครื่องมือที่ได้มาจากทฤษฎีการโหยหาอดีต และทฤษฎีการจัดการอาคาร



ตารางที่ 1: Diagram tooling of Nostalgia and types of treatment.

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ “การโหยหาอดีต” และ “วิธีการจัดการอาคาร” ขั้นตอนต่อไปของการวิจัยคือการสร้างเครื่องมือที่นำมาจัดหมวดหมู่ความแตกต่าง ทั้งในเรื่องของ วิธีการสื่อสารการโหยหาอดีต และ ประเภทของอาคาร เนื่องจากในย่านที่ทำการศึกษานั้นอาคารมีความหลากหลายยากที่จะระบุหรือจัดให้เป็นหมวดหมู่ เครื่องมือนี้จะเป็นตัววิเคราะห์อาคารโดยที่วิเคราะห์ วิธีการสื่อสารการโหยหาอดีตไปพร้อม ๆ กันกับการศึกษาอาคาร

##### 4.4.1 สี่เหลี่ยมสีช่องด้านในคือเครื่องมือที่ได้มาจากทฤษฎี “วิธีการจัดการอาคาร”

ภายในส่วนนี้จะป็นหลักการของการจัดการอาคารในแต่ละประเภทซึ่งจะมี หลักการของ 4 ประเภท คือ Preservation, Restoration, Rehabilitation, Reconstruction .

##### 4.4.2 พื้นที่ส่วนรอบนอกคือเครื่องมือที่ได้มาจากทฤษฎี “การโหยหาอดีต”

4.2.2.1 รอบนอกจะเป็นในส่วนของทฤษฎีของ สเวตลานา บอยม์ ที่จะอธิบายถึงการโหยหาอดีตว่ามีหลัก ๆ อยู่ 2 ประเภท คือแบบ Restorative Nostalgia และแบบ Reflective Nostalgia

4.2.2.2 รอบในจะเป็นทฤษฎีการโหยหาอดีตของ เฟรดริกเจมสัน (Fredric Jameson) และ วิลเลียม เคลลีย์ (William Kelly) ที่จะอธิบายหลักการ การโหยหาอดีตเอาไว้



## 5. กรณีศึกษา

จากชุดเครื่องมือที่สรุปได้จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์แยกประเภทกรณีการศึกษา ซึ่งกรณีการศึกษาที่เลือกคือกลุ่มอาคารประเภทร้านอาหาร และ คาเฟ่ ที่เน้นการออกแบบโดยมีแนวคิดการโยยหาอดีตเป็นหลัก

### 5.1 การจัดการแบบเก็บรักษา (Preservation) ร้านเอี้ยแซ (เยาวราช)

#### - ความ Nostalgia ภายนอกร้าน เอี้ยแซ

ร้านเอี้ยแซเมื่อมองไปรอบๆบริเวณจะพบว่าร้านมีความกลมกลืนไปกับพื้นที่โดยที่ร้านเลือกที่จะนำเสนอ ความ การโยยหาอดีต โดยการผ่านความเก่าของร้านในด้านการดำเนินกิจการที่ค่อนข้างยาวนานร้านด้านหน้ามีการตกแต่ง เป็นแบบเก่าดั้งเดิมและได้ทำการรักษารูปแบบนี้เอาไว้จนถึงปัจจุบันร้านเอี้ยแซถือเป็นร้านที่เก่าแก่ร้านหนึ่งในโซนซีเป็นอีกร้าน ต้นแบบของระดับการโยยหา

#### - ความ Nostalgia ภายในร้าน เอี้ยแซ

เมื่อนำมาเชื่อมโยงกันระหว่างภายในและภายนอกจะพบว่าระดับของการโยยหาอดีตของทั้งสองอยู่ใน ระดับเดียวกันกล่าวคือ อยู่ในระดับของ Preservation and Restorative Nostalgia เพราะร้านได้มีการคงไว้ซึ่งหลายๆสิ่ง ทั้ง form material structure และ function

### 5.2 การจัดการแบบเสริมสมรรถนะ (Rehabilitation) ร้าน Mastang blu (ไมตรีจิตต์)

#### - ความ Nostalgia ภายนอกร้าน Mastang Blu

ภายนอกของร้าน Mastang Blu คือตึกเก่าตั้งแต่สมัยก่อนโดยที่อาคารนี้เปลี่ยนฟังก์ชันมาหลายรอบแล้วตัวอาคาร ยังคงถูกรักษาไว้ให้มีลักษณะเดิมมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์จึงทำให้เมื่อได้สังเกตเห็นอาคารนี้ก็รับรู้ได้ถึง ความ Nostalgia ของ อาคารได้ทันทีจากองค์ประกอบต่างๆของอาคารที่ยังเป็นลักษณะเดิม

#### - ความ Nostalgia ภายในร้าน Mastang Blu









ภายในร้านจะโชว์บรรยากาศดั้งเดิมของตัวอาคารเป็นหลักโดยที่ให้บรรยากาศเดิมนั้นเป็นตัวหลักสร้างความรู้สึก สัมผัสต่างๆให้ผู้คนที่เข้ามาใช้งานผ่านองค์ประกอบต่างๆไม่ว่าจะเป็นพื้นผนัง ประตูหน้าต่าง โครงสร้าง รวมไปถึง เฟอร์นิเจอร์ ที่เป็นแบบของเก่าจากอดีตทำให้รู้สึกควบคุมกันไประหว่างบรรยากาศดั้งเดิมของอาคาร และ ฟังก์ชันใหม่ที่แทรกตัวเข้ามาเสริม สมรรถนะ

### 5.3 การจัดการแบบการฟื้นฟู (Restoration) อาสนวิหารอัสสัมชัญ (บางรัก)

จากการสำรวจร้าน ทั้งหมด 40 ร้าน ไม่พบอาคารที่มีหลักการตรงกับประเภทของการฟื้นฟู (Restoration) อยู่เลย ในขอบเขตที่ทำการศึกษา เนื่องจากหลักการของการฟื้นฟูนั้นต้องเป็นการฟื้นฟูกลับไปหาลักษณะดั้งต้นทั้งในเรื่องของ การใช้ สอย โครงสร้าง วัสดุ รูปลักษณะของอาคาร แต่ได้พบเจออาคารที่ตรงกับหลักการของการฟื้นฟู Restoration

### 5.4 การจัดการแบบสร้างใหม่ (Reconstruction) ร้าน CHATA (เยาวราช)

การสร้างใหม่จะแบ่งออกเป็นสองประเภทซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปคือ การสะท้อนความเป็นถิ่นที่ และการสะท้อนความเป็นสากล ซึ่งในภาพจะเป็นร้านที่สะท้อนความเป็นสากลชื่อร้านว่า Chata จะมีหลักการที่แตกต่างจาก ประเภทของการสะท้อนความเป็นถิ่นที่ตรงที่การนำเสนอบรรยากาศนั้นจะใช้วัสดุ หรือ สิ่งของอย่างเช่นในรูปร้าน Chata Yaowarat ที่ให้ความรู้สึกที่เก่าแบบสากลจาก ผนังโชว์อิฐเก่า โต๊ะไม้เก่า แก้วหัวล้าน ซึ่งองค์ประกอบต่างๆได้ถูกจัดรวมกัน และให้ความรู้สึกที่เก่าแต่ไม่ได้สื่อความหมายถึงสิ่งใด

ประเภท , นิยาม	อดีต	ปัจจุบัน	วิธีการออกแบบ และ การจัดการ
<b>Preservation</b> ฟื้นฟูเพื่อคงลักษณะเดิมไว้	 1742 Drayton hall House	 up to present - Drayton hall Museum	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ลักษณะที่สำคัญของประเภทนี้คือการคงไว้ซึ่งแบบเดิมในทุกส่วนให้เหมือนเดิม และ รักษาเอาไว้ไปเรื่อยๆ</li> <li>- ออกแบบให้ดูแบบเนียบไปกับของเก่าให้มากที่สุด</li> <li>- ต้องเป็นการใช้สอยแบบเดิมเท่านั้น</li> </ul>
<b>REHABILITATION</b> ฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อการใช้งานใหม่	 1847 Upson house House	 up to present - Upson house Bank	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เป็นการแทรกฟังก์ชันเข้าไปในตัวอาคารเก่าอย่างชัดเจน</li> <li>- สามารถออกแบบใหม่หรือคงไว้แบบเดิมก็ได้ แต่สำคัญคือต้องคำนึงการใช้สอยแบบใหม่ที่เข้ามาแทรกตัวอาคาร</li> </ul>
<b>RESTORATION</b> ฟื้นฟูกลับไปสู่ช่วงเวลาหนึ่ง	 1909 Mayer May house House	 up to present - Mayer May house Museum	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีลักษณะคล้ายการเก็บรักษาแต่เป็นการฟื้นฟูไปยังอดีตจุดเริ่มต้น ซึ่งไม่เหมือนกับการเก็บรักษาที่จะเดินไปข้างหน้าตามกาลเวลา</li> <li>- ต้องออกแบบให้เหมือนแบบแรกเสมอ</li> <li>- การใช้สอยต้องเหมือนเดิม</li> </ul>
<b>RECONSTRUCTION</b> การสร้างใหม่	 1720 Williamsburg palace House	 up to present - Williamsburg palace Museum	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เป็นการสร้างใหม่หมด</li> <li>- สามารถออกแบบให้เหมือน หรือไม่ได้ หรือจะสื่อถึงบางสิ่งบางอย่างนอกเหนือจากอาคารเก่าก็ได้</li> <li>- การใช้สอยอาคารมีการเปลี่ยนแปลง</li> </ul>

การเก็บรักษา	การฟื้นฟู	การเสริมสมรรถนะ	การสร้างใหม่
<b>หลักการ</b>			
<p>Function OLD</p> <p>Material OLD</p> <p>Form OLD</p> <p>Structure OLD</p>	<p>Function OLD</p> <p>Material New</p> <p>Form OLD</p> <p>Structure New</p>	<p>Function New/old</p> <p>Material New/old</p> <p>Form New/old</p> <p>Structure New/old</p>	<p>Function New</p> <p>Material New</p> <p>Form New</p> <p>Structure New</p>
<b>การเปลี่ยนแปลงของกายภาพของตัวอาคาร</b>			
<b>มากที่สุด</b>	<b>ปานกลาง</b>	<b>น้อย</b>	<b>ใหม่สุด</b>
<b>การเปลี่ยนแปลงของบริบท และ บรรยากาศ</b>			
<b>ใช้บริบท / บรรยากาศเดิม เป็นหลัก</b>			<b>สร้างขึ้นใหม่</b>

ตารางที่ 2: แสดงสรุปการเปลี่ยนแปลงจากประเภทการเก็บรักษาไปจนถึงการสร้างใหม่

## 6. การอภิปรายผล

เครื่องมือในการจัดการอาคาร และการโยกย้ายที่นั่น สามารถแยกแยะความซับซ้อนของประเภทอาคารร้านอาหาร และคาเฟ่ในบริเวณพื้นที่ย่านเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และชั้นนอก และบริเวณใกล้เคียงได้ออกเป็นประเภทต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยอาศัยหลักการ จากทฤษฎีที่ค้นคว้าซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภทหลักๆคือ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การโยกย้ายที่ดี และการจัดการประเภทอาคาร จนนำมาสู่การสร้างนิยามของอาคารแต่ละประเภทในขอบเขตที่ทำการศึกษาคงจะเห็นว่าการสรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเครื่องมือ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของ กายภาพของตัวอาคาร บริบท และบรรยากาศ รวมไปถึง หลักการของแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน

### บรรณานุกรม

- Svetlana Boym. (2002). *The Future of Nostalgia*.
- “Historic Preservation Treatment Toward a Common Language” in CRM. volume.19 no.1 1996
- HPEF. (1996). กั้นตพัฒนา โปธิ์ภาพพันธ์.
- นิพัทธ์พงษ์ พุมมา และณรงค์กร รอดทรัพย์. “การโยกย้ายที่ดีในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย” ใน *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*. Vol. 3 (2012): มกราคม-ธันวาคม 2555. หน้า 47-59.
- ธนากร โมกษะสมิต และต้นข้าว ปาณินท์. (2560). “โฮเทลกรุงเทพฯ: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่การใช้งานและการสื่อความหมายของพื้นที่อาคารโฮเทลในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก” ใน *วารสารเวริเดียน ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2561.

### กิตติกรรมประกาศ:

บทความวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของอาจารย์ ธนากร โมกษะสมิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการให้คำปรึกษาแนะแนวทางให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยโดยตลอดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

